

УДК 616.36-002.12-036.22-042.2(4+477.7)''2013/2017''

DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.3465922>

К. О. Талалаєв, Р. С. Вастьянов, В. С. Гойдик, С. В. Руснак

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ
З ВІРУСНИХ ГЕПАТИТІВ В І С В ПРИЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ, УКРАЇНІ
ТА ЄВРОПІ В ПЕРІОД З 2013 ПО 2017 РОКИ**

Одеський національний медичний університет

Summary. Talalayev K. O., Vastyanov R. S., Goydyk V. S., Rusnak S. V. **COMPARATIVE CHARACTERISTIC OF EPIDEMIC SITUATION ON VIRAL HEPATITIS B AND C IN THE BLACK SEA REGION, UKRAINE AND EUROPE DURING THE PERIOD 2013-2017.** - *Odessa National Medical University, Odessa; e-mail: ktalalayev@yahoo.com.* The problem of viral hepatitis B and C (HBV, HCV) remains not only a medical problem, but also a social one both in Ukraine and in the world as a whole. Geographically, Ukraine is located in an endemic focus of viral hepatitis. According to world statistics, in 2016 the incidence rates in Eastern Europe reached the levels of 1-1.5% of the adult population. **The objective:** 1. To analyze the epidemic situation of HBV and HCV in the Black Sea region, Ukraine and in Europe during 2013 - 2017. 2. Identify the main epidemic factors. A retrospective analysis of the data of the Centre for Public Health of the Ministry of Health of Ukraine information provided as part of a demonstration project for treatment of viral hepatitis C among vulnerable groups is being implemented with the support of EQUIP and the US Agency for International Development; information and analytical guides: "Hepatitis B in Ukraine: epidemiological characteristics and burden assessment (based on the analysis of data from various sources)" and "Hepatitis C in Ukraine: epidemiological characteristics and burden assessment (based on the analysis of data from different sources)". The epidemiological indicators until 2017 of the European Centre for Disease Prevention and Control are also taken into account to assess the pan-European situation. We have selected the most prominent indicators of the epidemic situation: incidence, prevalence and mortality. In our opinion, poorly controlled sources of infection are the main epidemic factor for the adverse circulation of HBV and HCV, which is facilitated by the economic situation and geographical features in the Black Sea region.

Key words: viral hepatitis B, viral hepatitis C, epidemic situation, Black Sea region, Ukraine, Europe.

Реферат. Талалаєв К. А., Вастьянов Р. С., Гойдик В. С., Руснак С. В. **СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЭПИДЕМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ ПО ВИРУСНЫМ ГЕПАТИТАМ В И С В ПРИЧЕРНОМОРСКОМ РЕГИОНЕ, УКРАИНЕ И ЕВРОПЕ В ПЕРИОД С 2013 ПО 2017 ГОДЫ.** На сегодняшний день проблема вирусных гепатитов В и С (ВГВ, ВГС) остается не только медицинской проблемой, но и социальной как в Украине, так и в мире в целом. Географически Украина находится в эндемическом очаге вирусных гепатитов. По мировой статистике в 2016 году показатели заболеваемости в Восточной Европе достигали уровней 1-1,5% взрослого населения. Цель работы: 1. Проанализировать эпидемическую ситуацию по ВГВ и ВГС в Причерноморском регионе, Украине и в Европе в течение в 2013 - 2017 годов. 2. Определить основные эпидемические факторы. Проведен ретроспективный анализ данных ГУ «Центр общественного здоровья МОЗ Украины»; информации, предоставленной в рамках реализации демонстрационного проекта по лечению вирусного гепатита С среди представителей уязвимых групп, внедряется при поддержке EQUIP и Агентства США по

миждународному розвитку; інформаційно-аналітичні справочники: «Гепатит В в Україні: епідеміологічна характеристика і оцінка бремені (по результатам аналізу даних із різних джерел)» і «Гепатит С в Україні: епідеміологічна характеристика і оцінка бремені (по результатам аналізу даних із різних джерел)». Також прийнято до уваги епідеміологічні показники до 2017 року 'European Centre for Disease Prevention and Control' для оцінки загальноєвропейської ситуації. Ними обрані найбільш видаючі показники епідеміологічної ситуації: захворюваність, поширеність і летальність. По нашому мнению, основним епідеміологічним фактором несприятливої циркуляції ВГВ і ВГС являються малоконтрольовані джерела інфекції, чому в регіоні сприяють економічна ситуація і географічні особливості.

Ключові слова: вірусний гепатит В, вірусний гепатит С, епідеміологічна ситуація, Причорноморський регіон, Україна, Європа.

Реферат. Талалаєв К. О., Васьнянов Р. С., Гойдик В. С., Руснак С. В. **ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ З ВІРУСНИХ ГЕПАТИТІВ В І С В ПРИЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ, УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ В ПЕРІОД З 2013 ПО 2017 РОКИ.** На сьогоднішній день проблема вірусних гепатитів В і С (ВГВ, ВГС) залишається не лише медичною проблемою, але і соціальною як в Україні, так і у світі в цілому. Географічно Україна знаходиться у ендемічному осередку з вірусного гепатиту. За світової статистики у 2016 році показники захворюваності по Східній Європі сягали рівнів 1–1,5% дорослого населення. Мета роботи: 1. Проаналізувати епідеміологічну ситуацію з приводу вірусних гепатитів В і С в Україні та в Причорноморському регіоні протягом 2013 – 2017 років. 2. Визначити основні епідеміологічні фактори. Проведено ретроспективний аналіз даних ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»; інформації, наданої в рамках реалізації демонстраційного проекту з лікування вірусного гепатиту С серед представників уразливих груп, що впроваджується за підтримки EQUIP та Агентства США з міжнародного розвитку; інформаційно-аналітичні довідники: «Гепатит В в Україні: епідеміологічна характеристика та оцінка тягаря (за результатами аналізу даних з різних джерел)» та «Гепатит С в Україні: епідеміологічна характеристика та оцінка тягаря (за результатами аналізу даних з різних джерел)». Також взяті до уваги епідеміологічні показники до 2017 року European Centre for Disease Prevention and Control задля оцінювання загальноєвропейської ситуації. Ними обрані найбільш значні показники епідеміологічної ситуації: захворюваність, поширеність та летальність хворих. На нашу думку, основним епідеміологічним фактором несприятливої циркуляції вірусу гепатиту В і С є мало контрольовані джерела інфекції, чому в регіоні сприяє як економічна ситуація так і географічні особливості.

Ключові слова: вірусний гепатит В, вірусний гепатит С, епідеміологічна ситуація, Причорноморський регіон, Україна, Європа.

Актуальність. Проблема вірусних гепатитів В і С (ВГВ, ВГС) є не лише медичною, але й соціальною проблемою в Україні та у всьому світі [1]. Дані статистики свідчать про захворюваність гепатитом В і С на рівні 199–368 млн. та 71 млн. осіб, відповідно [2]. За даними ВООЗ, щорічно реєструється гепатит В у 4,5 млн. осіб, в той же час гепатит С підтверджується у 1,75 млн. осіб [3].

Враховуючи географічне положення, Україна знаходиться у суттєвому ендемічному оточенні щодо вірусного гепатиту. За даними світової статистики, у 2016 році показники захворюваності на гепатити В і С по країнам Східної Європи дорівнювали 1–1,5 % дорослого населення [4, 5].

Фахівці акцентують увагу на значній кількості хворих, у яких реєструють хронічні гепатити. Клінічні особливості захворювання, його хронізація процесу в більшості випадків, складні патофізіологічні механізми взаємодії збудника(ів) гепатиту з біологічним організмом не дозволяють елімінувати збудника на ранніх етапах захворювання [6]. У 85–90 % хворих гепатитом С не діагностовано його ранні форми з перебігом жовтяниці та інтоксикаційним синдромом. Деякі автори вважають, що діагностовано лише 20 % всіх випадків захворювання [2, 3].

У більшості клінічних ситуацій вірусні гепатити В і С верифікуються у хворих з некомпенсованим цирозом печінки, з блискавичним протіканням патологічного процесу у 8 – 20 %, а також при наявності гепатоцелюлярної карциноми [4, 5]. Вказані вище чинники спричиняють велику кількість летальних випадків: за офіційними даними летальність в Україні дорівнює 686 тис. у випадку гепатиту В [2] та 399 тис. осіб при гепатиті С [3].

В Україні реєстрація гепатиту В розпочата ще в 1970-х роках [2], а гепатиту С в 2003 році [3]. Але ситуація була такою, що реєстрації підлягали всі випадки гепатитів, навіть серопозитивні та гострі форми, що дозволяло приховувати від статистичного аналізу хронічні форми захворювання. Випадки хронічних форм захворювання гепатитами почали реєструвати лише після виходу наказу МОЗ України № 378 від 02.06.2009 року “Про затвердження форм звітності з інфекційних і паразитарних захворювань, щеплень проти окремих інфекційних хвороб та інструкцій щодо їх заповнення”. Зрозуміло, що офіційна статистика бере початок з 2010 року.

З огляду на той факт, що вірусні гепатити є соціально значимими інфекціями з моменту проведення в країні АТО захворювання щільно закріпилося разом з іншими інфекційними та паразитарними захворюваннями на 6-му місці в структурі смертності країни [9]. Це при тому, що нозологія не входить в першу 10-ку причин летальності в розвинених країнах [10].

Станом на 2019 рік в Україні не розроблені досконалі реєстраційні форми для ВГВ та ВГС. Цей факт ускладнює аналіз фактичної епідемічної ситуації з приводу вірусних гепатитів.

Мета роботи: проаналізувати та порівняти епідемічну ситуацію з вірусних гепатитів В і С в Причорноморському регіоні України та Європі протягом 2013 – 2017 років, а також визначити основні епідемічні чинники захворювання. Причорноморський регіон країни, до якого ми відносимо Одеську, Миколаївську та Херсонську області, був обраний для порівняльної оцінки епідемічної ситуації з вірусним гепатитами В і С, зважаючи на економічні, географічні, побутові особливості та особливості надання медичної допомоги в цьому регіоні.

Матеріали дослідження: проведено ретроспективний аналіз даних ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України». Наведена та проаналізовано інформація, що була отримана в рамках реалізації демонстраційного проекту з лікування вірусного гепатиту С серед представників уразливих груп, що впроваджується за підтримки EQUIP та Агентства США з міжнародного розвитку. Взяті до уваги інформаційно-аналітичні довідники: Гепатит В в Україні: епідеміологічна характеристика та оцінка тягаря (за результатами аналізу даних з різних джерел) та Гепатит С в Україні: епідеміологічна характеристика та оцінка тягаря (за результатами аналізу даних з різних джерел).

Також взяті до уваги епідеміологічні показники до 2017 року «European Centre for Disease Prevention and Control».

Для аналізу нами були обрані найбільш визначні показники епідемічної ситуації: захворюваність, поширеність та летальність хворих. В статистичних даних відображені значення стосовно хронічних форм вірусних гепатитів.

Основні **методи дослідження** ґрунтуються на традиційних для сучасної науки принципах дослідження: порівняння, узагальнення, системності, структурності тощо. Зокрема, порівняльний метод застосовано для протиставлення однорідних рядів даних, що представляють різні географічні ділянки. Структуру та функції системи надання медичної допомоги в Причорноморському регіоні та в країнах Європи проаналізовано із застосуванням структурно-функціонального методу. Особливості епідемічної ситуації охарактеризовано за допомогою системного підходу. Підґрунтям для емпіричного дослідження є узагальнення отриманих даних та офіційна статистика. Вивчено та застосовано наукові напрацювання з епідеміології, організації охорони здоров'я, інфекційних хвороб.

Отримані результати. *Захворюваність.* Офіційна статистика захворюваності на хронічні форми гепатитів у 2013 – 2017 р.р. в абсолютних числах є наведених у таблиці 1 [2 - 8].

Таблиця 1

Захворюваність на хронічний ВГВ, осіб

Рік \ Регіон	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна ²	3 245	2 787	2 259	1 995	1 982
Одеська обл. ⁶	344	265	17	35	52
Миколаївська обл. ⁶	159	179	179	119	178
Херсонська обл. ⁶	84	63	98	78	54
Європа ⁴	20 668	24 984	25 140	29 233	15 472

Виходячи з цього, на рисунку подані показники первинної захворюваності населення на ВГВ, розраховані на 100 000 населення.

Таблиця 2

Захворюваність ВГВ (осіб) на 100 000 населення.

Рік \ Регіон	Україна	Одеська обл.	Миколаївська обл.	Херсонська обл.	Європа
2013 р.	6,5	13,7	12,3	6,9	5,3
2014 р.	5,6	10,6	13,8	5,2	6,5
2015 р.	4,5	0,6	13,8	8,1	7,1
2016 р.	3,9	1,4	9,2	6,5	7,5
2017 р.	3,9	2,1	13,6	4,5	7,2

На діаграмі чітко простежується, що кількість зареєстрованих хворих в Україні в 2013 році була більшою порівняно з цим загальноєвропейським показником, а саме 6,5 проти 5,3 на 100 000 населення. В подальшому показники реєстрації первинної захворюваності на ВГВ в Україні почали зменшуватися, а в Європі відзначається діаметрально протилежна ситуація. Внаслідок цього, станом на 2017 рік в Україні зафіксовано показник 3,9, в той же час в Європі на 100 000 населення цей показник дорівнює 7,2.

Важливо відзначити, що у більшості випадків захворюваність на ВГВ у регіонах України вища, ніж загальнонаціональний показник. Винятком є Одеська область, де первинна захворюваність у 2015 році скоротилася до 0,6 на 100 000 населення, та в подальшому не перевищувала відповідний загальнонаціональний показник.

Найвищі показники захворюваності на ВГВ спостерігаються в Миколаївській області протягом всього періоду спостереження. Найнижчий показник в області зареєстровано у 2016 році - 9,2 осіб на 100 000 населення. А найвищий - у 2014 та 2015 р.р. - 13,8 осіб на 100 000 населення.

Епідемічна ситуація по звітним формам ВГС була спів ставною з такою при ВГВ. В таблиці 3 наведені абсолютні значення первинної захворюваності населення Причорноморського регіону України протягом 2013–2017 р.р.

Таблиця 3

Захворюваність на ВГС, осіб

Рік \ Регіон	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна	7 520	6 762	6 412	5 980	6 301
Одеська обл.	557	583	41	55	97
Миколаївська обл.	300	252	379	299	317
Херсонська обл.	180	151	246	158	125
Європа	32 881	35 871	36 050	34 601	6 805

Практично в усіх Причорноморських областях ситуація з ВГС близька до такої ситуації з ВГВ. Чітко прослідковуються відносно високі значення захворюваності на ВГС у 2013 – 2014 роках, а саме 22,2 та 23,2 осіб на 100 000 населення, відповідно, які в подальшому зменшуються до 1,6 (2015 р.) та 3,9 (2017 р.) осіб на 100 000 населення.

Цікавий факт реєструється в Європі порівняно з Україною - первинна захворюваність є меншою у 2013–2017 роках. Наявна депресія у 2017 році у вигляді показника 2,8 осіб на 100 000 населення.

При порівнянні ВГС та ВГВ, первинних захворювань ВГВ та ВГС чітко видно, що виявляється ВГС є більшою у всіх регіонах, які аналізуються. Також наявний дубль депресії показників у 2015 році в Одеській області. У випадку ВГВ – з 10,6 до 0,6 осіб на 100 000 населення, а у ВГС – з 23,2 до 1,6 осіб на 100 000 населення.

Захворюваність на ВГС в Україні за ці роки в обох випадках була порівняно сталою. Стосовно ВГВ коливались показники в діапазоні 3–6 осіб на 100 000 населення, в той же час ВГС 12–15 осіб на 100 000 населення.

Ситуація в Миколаївській області потребує подальшого спостереження, адже є наявність піку депресії ВГВ у 2016 році до 9,2 осіб на 100 000 населення. А ВГС, навпаки, примножив елевацію у 2015 році до 29,3 осіб на 100 000 населення.

Європейські показники стосовно ВГВ також є відносно сталими, але вони поступово збільшуються. Максимальна позначка 7,5 осіб на 100 000 населення. Практично ситуація з боку ВГС подібно, але верифікується чітка депресія у 2017 році до показника у 2,8 осіб на 100 000 населення.

Поширеність. Поширеність вірусних гепатитів в зарубіжній літературі приводиться загальним числом та не розраховувався на кожен рік. Існує велика кількість досліджень які характеризують окремі країни, але загальних даних відповідної якості не приведено [2-5, 7, 8].

Слід зробити наголос на існуванні показника поширеності, яка входить в офіційні звіти без урахування регіональних показників кожного року. В обох випадках ситуація в цілому бере свій початок з 2013 року. Паралельно дані публікуються по областям як середнє значення у період з 2013 до 2017 року.

В таблиці 4 наведено дані стосовно поширеності ВГВ з урахуванням особливостей офіційних статистичних даних.

Таблиця 4

Поширеність ВГВ, осіб на 100 000 населення

Регіон \ Рік	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна	44,8	45,4	47,4	56	49,1
Одеська обл.	104,14				
Миколаївська обл.	125,42				
Херсонська обл.	65				

Характеризуючи показники поширеності ВГВ на осіб на 100 000 населення можна встановити, що середнє значення в Україні становить – 48,54 осіб на 100 000 населення. Саме цей показник і є самим меншим у порівнянні з регіонами півдня України. А саме: 16,46 осіб на 100 000 населення у Херсонській області, 55,6 осіб на 100 000 населення у Одеській області та 76,88 осіб на 100 000 населення.

При детальному розгляді регіонів слід зазначити той факт, що найменша поширеність в Херсонській області – 65 осіб на 100 000 населення, найвищий показник фіксується у Миколаївській області – 125,42 на 100 000 населення.

В офіційних звітних даних приводяться абсолютні числа поширеності ВГВ по Україні в цілому (таблиця 5).

Поширеність ВГС, осіб

Регіон \ Рік	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна	20346	19 459	20 258	19 583	20 846

Судячи з отриманих даних, різких коливань в період досліджень не спостерігається. Найменший показник мав місце у 2014 році – 19 459 осіб, найвищий у 2017 році – 20 846 осіб.

Ситуація стосовно поширеності ВГС на 100 000 населення представлена в таблиці 6.

Поширеність ВГС, осіб на 100 000 населення

Регіон \ Рік	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна	97,2	101,2	109,6	138,3	123,7
Одеська обл.	171,3				
Миколаївська обл.	234,6				
Херсонська обл.	111,32				

З наведених даних можна встановити середню поширеність ВГС у 2013–2017 роках ця цифра має значення у 114 осіб на 100 000 населення. Лише в Херсонській області спостерігався нижчий показник від загальнонаціонального на 2,68 осіб на 100 000 населення. А Одеська та Миколаївська області мають вищі показники відносно загальнонаціонального на 57,3 осіб на 100 000 населення та 120,6 осіб на 100 000 населення відповідно. Верифіковано збільшення поширеності ВГС в Україні протягом 2013–2016 років, від 97,2 осіб на 100 000 населення до 138,3 осіб на 100 000 населення. Тобто, показник збільшився на 41,1 осіб на 100 000 населення. У 2017 році показник зменшився на 14,6 осіб на 100 000 населення та сягнув 123,7 осіб на 100 000 населення.

Ситуація стосовно ВГС аналогічна ВГВ. Найбільший показник зафіксовано у Миколаївській області та становить 234,6 осіб на 100 000 населення. Найнижча поширеність ВГС в регіоні у Херсонській області. Там показник не перевищив 111,32 осіб на 100 000 населення.

Нами проаналізовано та приведено загальнонаціональний абсолютний показник поширеності ВГС в Україні (таблиця 7).

Поширеність ВГС в Україні, осіб

Регіон \ Рік	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна	44 088	43 407	46 883	48 389	52 448

Виходячи з наведених цифр допускаємо висновок, що поширеність ВГС в Україні за досліджуваній період в абсолютних цифрах значно зросла. Різниця зафіксована у 8 360 чоловік, а це близько 19 % від значення у 2013 році.

Смертність. З огляду на те, що пацієнти з хронічними формами вірусних гепатитів вмирають через декомпенсований цироз печінки або новоутворення печінки, ці дані фактично зміщуються до канцер реєстру та хвороб травної системи (згідно класифікації МКХ 10). З іншого боку, хворим, які померли від вказаних захворювань, не завжди встановлюють вірусний етіологічний чинник. Чітко дослідити дані із-за означених причин практично не уявляється можливим [2-5, 7, 8].

Ситуація ускладнюється ще й тим, що летальність з причини означених захворювань зростає. Світова і західноєвропейська література та звіти вказують на 65% бар'єр летальності хворих до 2030 року. Та це лише хворі, яким офіційно встановлений основний

клінічний діагноз «вірусний гепатит».

Деякі дані по чисельності осіб, померлих від вірусних гепатитів, на 100 000 населення наведені в таблиці 8.

Таблиця 8

Летальність від ВГВ, осіб на 100 000 населення

Регіон \ Рік	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Україна			0,53	
Одеська обл.			1,98	
Миколаївська обл.			1,18	
Херсонська обл.			0,35	

Лише з середніх показників летальності Херсонська область має найнижчий рівень у 0,35 осіб на 100 000 населення, а це на 0,18 осіб на 100 000 населення менше порівняно з середньо українським показником. Але Миколаївська та Одеська області випереджають загальнонаціональний показник на 0,65 та 1,45 осіб на 100 000 населення.

Серед областей Причорноморського регіону найнижчий показник отримано в Херсонській області – 0,35 осіб на 100 000 населення. Найвищий показник зафіксовано у Одеської області – 1,98 осіб на 100 000 населення, що на 1,63 осіб на 100 000 населення вище від мінімального значення в регіоні.

В той же час, середня летальність від ВГС в Україні становить 0,53 осіб на 100 000 населення. Детальні дані приведені в таблиці 9.

Таблиця 9

Смертність від ВГС, осіб на 100 000 населення

Регіон \ Рік	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Україна	0,279	0,437	0,534	-	-
Одеська обл.			1,98		
Миколаївська обл.			1,18		
Херсонська обл.			0,35		

Фактично ситуація з летальністю від ВГС подібна до ситуації з ВГВ.

Отже, як висновок нами проаналізована епідеміологічна ситуація стосовно вірусних гепатитів в Європі, Україні та Причорноморському регіоні зокрема протягом 2013 – 2017 років. З зазначеного випливають факти здебільшого збільшення первинної захворюваності та захворюваності в Причорноморському регіоні країни порівняно з відповідним загальнонаціональним показником.

Через особливості та складності верифікації клінічного діагнозу за кордоном та в Україні, на нашу думку, занижені всі основні епідеміологічні показники. Цей висновок підтверджує і той факт, що, наприклад, показники летальності не наводяться в зарубіжній літературі.

Висновки

1. За останні п'ять років епідеміологічна ситуація стосовно гепатитів В і С в країні є приводом занепокоєння фахівців медичної галузі. В цьому аспекті слід відзначити, що за показниками первинної захворюваності, захворюваності в цілому та летальності гепатитів В і С високі показники реєструються в Причорноморському регіоні України.

2. Тривожна ситуація з епідемічною ситуацією щодо ВГВ і ВГС в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях підтверджується великим масивом фактичних даних стосовно захворюваності, поширеності та летальності, які переконливо свідчать про перевищення цих показників в Причорноморському регіоні країни порівняно з відповідними показниками в Україні та у Європі.

3. При аналізі первинної захворюваності ВГВ найбільш складніша ситуація в Миколаївській області з показником у 12,1 осіб на 100 000 населення у 2015 році. Область

випереджає майже втричі національний показник та майже на 2 особи на 100 000 населення загальноєвропейський показник.

4. При порівнянні захворюваності ВГС до подібної ситуації з ВГВ слід зауважити, що абсолютні цифри у звітах не наводяться, а відносний показник звітується при середньому значенні за весь досліджуваний період у регіонах. Так впливає, що найбільш несприятлива ситуація склалася в Миколаївській області з середнім показником у 28,37 осіб на 100 000 населення.

5. Такий епідемічний показник як поширеність у країнах Європи, в достатньому для співставлення обсязі, не наводять. При ретельному огляді найбільша поширеність ВГВ та ВГС спостерігається у Миколаївській області з показниками 125,42 осіб на 100 000 населення та 234,6 осіб на 100 000 населення. У Миколаївській області найбільш критична ситуація на фоні Причорноморського регіону та України в цілому.

6. Ситуація з летальністю пацієнтів однозначно практично не визначена у світовій практиці. Західні автори лише наводять факт, що 65% пацієнтів вмиратимуть в перспективі до 2030 року. В той же час, українські дані також свідчать про неефективність реєстрації та подають дані у середніх відносних значеннях за період 2013–2017 років. З огляду на цей факт важко фактично оцінити ситуацію не лише в загально національному, але і світовому масштабі.

7. При аналізі існуючої статистичної документації стосовно епідемічної ситуації з ВГВ і ВГС виявлено відсутність чітких реєстраційних форм та негайна потреба їх розроблення та впровадження відповідними закладами охорони здоров'я областей та країни в цілому, що надасть принципову можливість запровадити чіткі організаційні заходи, спрямовані на контроль епідемічної ситуації з означеними захворюваннями, а в подальшому запровадити ефективні заходи їх профілактики, лікування та прогнозування розповсюдженості.

8. При аналізі епідемічної ситуації в країні потрібно враховувати і політичні особливості. Так, ДУ «Центр громадського здоров'я» не взято до уваги фактичну відсутність у складі України зони АТО та анексії Автономної Республіки Крим. Це суттєво впливає на розрахунок відносних цифр, а саме кількість населення залишилася, а абсолютні дані відсутні.

Література:

1. World Health Organization. Global Hepatitis Report, 2017. Geneva: WHO, 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/255017/WHO-HIV-2017.06-eng.pdf?sequence=1>.
2. Гепатит В в Україні: епідеміологічна характеристика та оцінка тягаря (за результатами аналізу даних з різних джерел). – Київ, 2018 р., - 136 с.
3. Гепатит С в Україні: епідеміологічна характеристика та оцінка тягаря (за результатами аналізу даних з різних джерел). – Київ, 2018 р., - 111 с.
4. Suggested citation: European Centre for Disease Prevention and Control. Hepatitis B. In: ECDC. Annual epidemiological report for 2017. Stockholm: ECDC; 2019. Stockholm, June 2019.
5. Suggested citation: European Centre for Disease Prevention and Control. Hepatitis C. In: ECDC. Annual epidemiological report for 2017. Stockholm: ECDC; 2019. Stockholm, March 2019.
6. Ситуаційний аналіз стану медико-соціальної допомоги хворим на гепатит С в м. Одеса. Стратегія створення ефективної системи надання медико-соціальної допомоги хворим на гепатит С та її адвокація в м. Одеса // Александріна Т.А. та ін., під загал.ред. Талалаєва К.О. – Одеса, 2015, 38с.
7. Матеріали ДЗ «Центр медичної статистики МОЗ України» – Поширеність захворювання на хронічний вірусний гепатит В серед населення України в 2013-2017 роках.
8. Матеріали ДЗ «Центр медичної статистики МОЗ України» – Поширеність захворювання на хронічний вірусний гепатит С серед населення України в 2013-2017 роках.
9. Корольчук О. Л. Динаміка смертності в Україні: вимога завершення трансформацій системи охорони здоров'я / О. Л. Корольчук. // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – №18. – С. 115 – 120.

10. World Health Organization (2018): The top 10 causes of death (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>).

References:

1. World Health Organization. Global Hepatitis Report, 2017. Geneva: WHO, 2017. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/255017/WHO-HIV-2017.06-eng.pdf?sequence=1>.
2. Hepatyt B v Ukrayini: epidemiolohichna kharakterystyka ta otsinka tyaharya (za rezul'tatamy analizu danykh z riznykh dzherel). – Kyiv, 2018 r., - 136 p. «in Ukrainian»
3. Hepatyt C v Ukrayini: epidemiolohichna kharakterystyka ta otsinka tyaharya (za rezul'tatamy analizu danykh z riznykh dzherel). – Kyiv, 2018 r., - 111 p. «in Ukrainian»
4. Suggested citation: European Centre for Disease Prevention and Control. Hepatitis B. In: ECDC. Annual epidemiological report for 2017. Stockholm: ECDC; 2019. Stockholm, June 2019.
5. Suggested citation: European Centre for Disease Prevention and Control. Hepatitis C. In: ECDC. Annual epidemiological report for 2017. Stockholm: ECDC; 2019. Stockholm, March 2019.
6. Sytuatsiynny analiz stanu medyko-sotsial'noyi dopomohy khvorym na hepatyt S v m. Odesa. Stratehiya stvorenniya efektyvnoyi systemy nadannya medyko-sotsial'noyi dopomohy khvorym na hepatyt S ta yiyi advokatsiya v m. Odesa // Pid zahal.red. Talalayeva K.O. – Odesa, 2015, 38 p.
7. Materialy DZ «Tsentr medychnoyi statystyky MOZ Ukrayiny» - Poshyrenist' zakhvoryuvannya na khronichnyy virusnyy hepatyt V sered naselelnya Ukrayiny v 2013-2017 rokakh. «in Ukrainian»
8. Materialy DZ «Tsentr medychnoyi statystyky MOZ Ukrayiny» - Poshyrenist' zakhvoryuvannya na khronichnyy virusnyy hepatyt S sered naselelnya Ukrayiny v 2013-2017 rokakh. «in Ukrainian»
9. Korol'chuk O.L. Dynamika smertnosti v Ukraine: vymoha zavershenya transformatsiy systemy okhorony zdorov'ya // Investytsiyi: praktyka ta dosvid. – 2015. – №18. – pp. 115 – 120.
10. World Health Organization (2018): The top 10 causes of death (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>).

Робота надійшла в редакцію 05.07.2019 року.
Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування